

АЛМАТЫДА

Анар Лепесова – екінші топтағы мүгедек. Дәрігерлер 5 жасында «склеродермия» деген диагноз қойған. Буындары ауыратындықтан ұзақ уақыт жүре алмайды. Маңдайына жазылған осындай қиындыққа қарамастан, ешқашан мойыған емес. Қолына үйреншікті бізін алып, жүзінен мейірім төгілген жұмсақ жіптен ойыншық тоқуды дағдыға айналдырған. Мұның өзі суреттеп айтқанымыз. Ал шын мәнінде басқаша. Бір кездері уақыт өткізетін ермегін қазір кәсіпке айналдырды. Қуыршақтарға да жан бітірді деуге болар. Ол өз қолымен тоқыған әдемі де әсем ойыншықтарды саудалап, дәрі-дәрмекке қаражатты өзі тауып отыр.

ЖІПКЕ БАЙЛАНҒАН ӘМІР

Он саусағынан өнер тамған қыздың үйіне барғанда, ол боялған жіптен қызыл айдаһар тоқып отырды. Әлі бітпеген. Жартылай болса да жандүниені ерекше әсер ететін дүние. Шебердің саусақтары қимылдағанда қасарысқан қиындықтың өзі қашып кететіндей. Бір-біріне жұғыспайтын саусақтарға қарап отырып, Анардың бұл ғажайып өнерді қалай меңгеріп алғанына таңғаласыз. Екіншісі бірі дәл осындай шеберліктің шыңына көтеріле алмасы анық.

(Жалғасы 4-бетте)

ЖАМБЫЛДА

Жамбыл облысында туберкулезге шалдыққан науқастарға бір жылдан бері тиісті әлеуметтік жәрдемақының төленбеуі тағы бір шикіліктің шетін шығарды. Осыған байланысты Шу ауданаралық прокуратурасы туберкулезбен ауыратын азаматтардың құқыын қорғау мәселесі бойынша жергілікті атқарушы орындардың қызметіне тексеру жүргізді.

ЖӘРДЕМАҚЫДАН ҚАҚТЫ

Бас прокуратураның баспасөз қызметі хабарлағандай, әкімдік науқастарға заңды түрде берілуі тиіс жәрдемақы толық төленбеген. Бұған себеп – аудандық мәслихаттың 2017 жылы 21 желтоқсандағы шешімі. Жергілікті депутаттар туберкулезбен ауыратын науқастарға емделу кезінде, яғни 1-санаттағыларға – 6-8 ай және 2 санаттағыларға 8-10 ай аралығында ай сайын 10 мың теңге көлемінде ақшалай көмек көрсету туралы шешім шығарған.

Прокуратураның ұсынысы бойынша мәслихаттың шешіміне өзгерістер енгізілді. Ендігі жерде аталған әлеуметтік жәрдемақы 2 есе, яғни 10 мың теңгеден 21 800 теңгеге дейін көбейтілді. Ал әлеуметтік көмек алу мерзімі 12 айға дейін ұзартылды.

Айтпақшы, облыстық прокуратура облыстағы білім беру қызметкерлеріне тиесілі 70 миллион теңге қосымша төлемақының қолға тимегенін анықтады. Облыс бойынша ақыл-есі жетілмеген балаларға білім берген 2 мыңнан астам мектеп мұғалімдеріне төленетін қосымша қаражат жолда жоғалған. Ал мұғалімдерге арналған еңбек қатынасы бойынша жалақы мөлшерінің 40 пайызы берілуі тиіс. Қазіргі таңда кемшілік жойылып, білім беру жүйесіндегі 8 лауазымды адам түрлі тәртіптік жауапкершілікке тартылды.

Мақпал МАХАМЕТҚЫЗЫ

ЖЕТІСАЙДА

Марқұм әжем «Қазір жамандық атаулы жер бетіне шыққан заман» деп кейіп отырушы еді. Сол рас-ау деймін. Адамның жүрегіне ауыр тиетін қайдағы-жайдағы жамандықты күн сайын естіп жатамыз. Біреуіне мән береміз. Екіншісіне елең етпейтіміз тағы бар. Бірақ Түркістан облысының Жетісай ауданында болған тосын оқиға жанымызды түршіктірді.

БЕЗБҮЙРЕК

«Жетім жыласа, жер жылайды» деген ауыр сөз бар. Жетісайдағы жағдай жетімді жылатып, жерді күнренткеннен суық хабар. Баяғы заманда қазақтың асыл аналары жұтта қалған жетімді «балам» деп, соғыста қолға түскен тұтқынды «олжа» деп қабылдап, бауырына басушы еді. Ондай мысал жеткілікті. Тіпті кез келген ру ішінде олжаға түссе де ел болып кеткен, тұл жетімнен түлеген қауым баршылық. Қиын-қыстау заманның өзінде қазақ ішінде мейірім мен кісілік қасиеттің осындай тұмасы тұнып тұратын. Қазір ше? Өкінішке қарай, жетімді жебейтін асыл текті

аналар азайды. Жетісайдағы жағдай соның бір дәлелі.

Жұлдыз Көбеева есімді 28 жастағы ананың қатыгездігі қазір әлемжеліден асып, барлық БАҚ-қа тарап кетті. Тарқатып айтайық. Бір күнде көргенсіз кейіпкерге айналған әйел – 2003, 2005 және 2007 жылы туған Сәлима, Мәншүк және Милана есімді алтын жүзіктей қыздардың анасы. Анығырақ айтсақ – «өгей шешесі». Қыздардың әкесі осыдан бес жыл бұрын бірінші әйелімен ажырасады. Барды бағалай алмады ма, әлде... Әйтеуір бәйбішесі құрсағынан шыққан үш қызды күйеуіне қалдырып, үйден қара басы қайқайып шығып кетіпті. Үш қызына ие болып қалған әке осыдан үш жыл бұрын Жұлдызбен бас құрайды. Жас келіншек бір-ақ күннің ішінде көпбалалы ана атанады. Санасында сәулесі бар кісіге бұл да бір бақыт емес пе?!

(Жалғасы 3-бетте)

МҰХИТТЫҢ АРҒЫ ЖАҒЫНДА

БІР-БІРІМЕН АМАНДАСПАЙДЫ

Америкаға келіп, көп ақша табамын деп жүргенде бір өлімнен қалып, арбаға таңылған Лаура есімді қыз бар. Ол «Осы жағдайға шетелде емес, Қазақстанда тап болғанда, маған жеңілірек болатын еді» деп өкінеді.

(Толығырақ 5-беттен оқыңыз)

2019 TRAVELLERS' CHOICE tripadvisor

“Қолайлы отырғызу”
OOOOO zhaziram2016, Алматы, Қазақстан

ҚАЙТА ТАҢДАУЫҢЫЗ
ҮШІН РАҚМЕТ

air astana

Сертификат № KZ 01/032 13.04.2017

БИРЖАМЕТР

МҰНАЙ (brent)
71,84

DOLLAR
379.36

EURO
428,94

РУБЛЬ
5,93

БИЛІК

Осы аптада Президент Қасым-Жомарт Тоқаев Өзбекстан Республикасына мемлекеттік сапармен барды.

Қ.Тоқаевтың мемлекеттік сапары осы елдегі Қазақстан жылының ашылуымен тұспа-тұс келуі де ерекше оқиға болды. Мемлекет басшысы екі елдің арасындағы сауда-экономикалық ынтымақтастықтың жоғары деңгейде екенін айта келіп, нәтижелі көрсеткіштерді одан әрі қолдау үшін бірқатар шара қабылданатынын жеткізді. Ол өз сөзінде: «Жаңа мүмкіндіктер іздеп, тауар номенклатурасын кеңейту қажет. 2020 жылдың соңына қарай өзара тауар айналымын 5 миллиард долларға дейін жеткізу — біздің негізгі мақсатымыз», — деді.

alorda.kz

Өзбектерде «Сапарға шықсаң, жанындағы досың қазақ болсын» деген жақсы сөз бар екен. Алдағы уақытта осы қағидаға адалдық танытпақшы. Осы орайда Қ.Тоқаев келіссөздердің нәтижелеріне ризашылық білдіріп, қол жеткізілген

қорғаныс саласындағы ынтымақтастық, ұлттық экономика министрлігі мен Өзбекстанның инвестициялар және сыртқы сауда министрлігі арасындағы «Орталық Азия» халықаралық сауда-экономикалық ынтымақтастық

орталығын құру мәселелері жөніндегі өзара түсіністік туралы меморандум мен Қазақстан ақпарат және қоғамдық даму министрлігі мен Өзбекстанның министрлер кабинеті жанындағы дін істері жөніндегі комитет арасындағы ынтымақтастық туралы меморандум бекітілді. Бұл келісімдердің әрқайсысы екі мемлекеттің

Әлеумет.t⁰

ХАЛЫҚ СЕНІМІ – БӘРІНЕН ҚЫМБАТ

Күні кеше Жаркент қаласында әкімшілік полиция бөлімшесінің бастығы мен жергілікті полиция қызметінің бастығы және патрульдік полицияның екі сержанты пара алды деген күдікке ілінді. Олар бұрын тәркіленген 2 491 дана ондатр терісін қайтару үшін жергілікті тұрғыннан 700 мың тенге пара алған. Күдіктілерді ұстау кезінде мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің жедел тергеу тобына үш рет оқ атылған. Тәртіпті талап ететін полицияның бұл әрекеті жұрттың жағасын ұстатты.

Бауыржан Момышұлыдан: «Тәртіпсіз ел болмайды, тәртіпке бас иген құл болмайды» деген баталы сөз қалды. Шын мәнінде, қай елде, қай жерде болса да қатаң тәртіп керек. Ал осы ұстаным ұмыт қалған қоғамда береке де, тыныштық та болмайды. Осы секілді мәселелердің шет жағасы күні кеше ішкі істер министрлігінің кеңейтілген алқа отырысында сөз болды.

Басқосуға Мемлекет басшысы Қ.Тоқаев қатысты. Президент: «Полицияның жұмысы — қоғамның жіті назарында. Сіздердің қызметтеріңіз ел азаматтарының мүдделерімен және қауіпсіздігімен тығыз байланысты. Сондықтан, ішкі істер министрлігінің жұмысы айқын әрі жүйелі болуы керек. Полиция ашық болуы тиіс. Бұл үшін халықпен тығыз байланыс қажет. Осы мақсатта біз құқық қорғау жүйесіндегі реформаны жалғастырамыз. Оның негізгі міндеті — қазақстандықтардың құқықтарын қорғау» екенін ерекше атап көрсетті. Өкінішке қарай, бұл салада сан соқтыратын оқиға көп. Мысалы, полиция мен қоғам арасында өзара тиімді іс-қимылдың жоқтығы көзге бірден түседі. Мал ұрлығы, ұялы телефон мен автомобиль бөлшектерінің қолды болуы, қарақшылық, қалта ұрысының ұяттан безінуі үйреншікті болып баралды. Тіпті есірткі бизнесіне қарсы күресте де әлсіз екенбіз.

Айталық жыл басынан бері Ұлттық бюро пара алу фактісі бойынша ішкі істер орындарының 44 қызметкерін әшкерелеген. Бір мысал: Қарағанды қалалық полиция басқармасының қызметкері көлік құралын масаң күйде басқарғаны үшін Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекстің 608-бабы 1-бөлігі бойынша әкімшілік жауапкершілікке тартпауы үшін «Б» деген азаматтан 70 мың тенге пара алған. Бұл аз болса, бірін-бірі сабаған, окка байлаған, қылмыстық топтарға басшылық жасаған жағалылар да ұшырасалды.

Қазір ауылды жерлерде мал ұрлығы үлеп тұр. Қанырап қалған қорасына малы қайта ораларына күмөнданушылар көп. Өйткені мал іздейтін полицейлердің құжат толтырып, артынан із-түзсіз кететіні жаман ойға жетелейді. Мұндай жағдайлар қалада да қалтарыс қала береді. Шақыртумен ізкесушілер келеді де, түсініктеме алып қайта кетеді. Тіпті ұрық-қарлық бейнебақылау орнатылған аумақта болса да, еш нәтиже шықпайтын оқиға жетерлік. Әзілкеш Тұрсынбек Қабатов айтпақшы: «Керек кезде камера істемей қалады». Ал атактыз азаматтардың көлігіне қол сұғылса, ұры да ұсталады.

Қазір әлеуметтік желілерде аз ғана бұзақылықты анықтағандар немесе оқиғаның алдын алғандарды жарнамалау әдетке айналды. Шын мәнінде, қоғамның тыныштығын күзету — олардың басты міндеті. Ең үлкен кемшілік — учаскелік полицейлердің аумақтағы тұрғындармен етене араласпауы. Жұрт іс түскен кісі өзінің шағымданатын тәртіп сақшысын танымайды. Жоғарыдан тапсырма болса ғана пәтер жағалауды әдетке айналдырған полицейлердің керек кезде телефон көтермеуі де үйреншікті құбылыс. Оқиға болған жерге келсе, ең алдымен шақырған кісіден түсініктеме сұрайды.

Президент полицияға қойылатын негізгі талап — тиімді жұмыс екендігін атап көрсетті. Оның тиімділігін бағалайтын — халық сенімі. Қ.Тоқаев: «Тұрғындар полицейлердің дөрекілігі мен біліксіздігіне байланысты жиі шағым айтады. Кейбір жағдайларда полиция қызметкерлерінің өздері заңды бұзады, әсіресе жол ережелерін сақтамайды», — деді.

Мұның арғы жағында ашы шындық жатыр. Әрине, өз өміріне қауіп төнсе де, өзге адамдарға көмек қолын созатын қатардағы полицейлерге айтар алғыс шексіз. Айталық, Тараз қаласында болған лаңкестерді ұстау кезінде қаза болған полиция капитаны Ғазиз Байтасовтың, Атырау қаласында суға кеткен қызды құтқару кезінде ажал құшқан полиция сержаны Шалқар Ақымғалиевтың әрекетін нағыз ерлік деуге болады. Осындай ерлікті насихаттауға болар. Ал біреуді жолдан жетектеп өткізген, адасып қалған баланы тауып берген жағдайларды желілерде жарнамаламай-ақ қойсақ, дұрыс болар еді. Бізге керегі — сақшылардың әрдайым жаныңнан табылып, тәртіпті қадағалауға септігін тигізіп, кез келген уақытта жаныңнан табылғаны.

Жолдасбек ДУАНАБАЙ

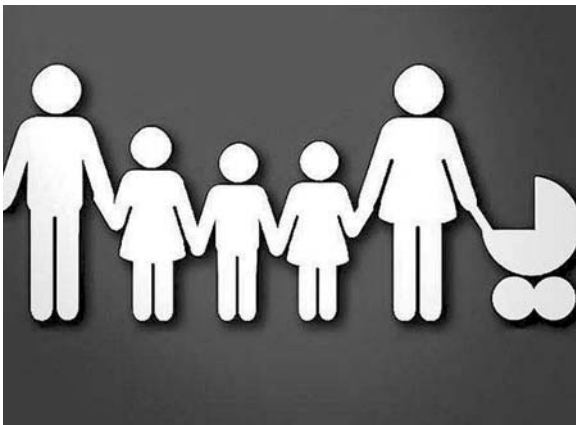
Сөз-Жебе

Күләш ШӘМШИДИНОВА,
білім және ғылым министрі:

«Ас та тек дастархан ешкімге керек емес. Соншама қымбат көйлек кигеніңіз де ешкімге қажетсіз. Бітіру кеші тек мектепте оқушылар мен мұғалімдердің бір-біріне жылы лебіз білдіруімен шектелуі керек. Мектеппен қоштасу дегеніңіз сол»

Аптаның айтары

Бейбіт МАМПАЕВ,
Мәжіліс депутаты:

«Е-halyк» — ақпараттық жүйесінің жұмысы сапасыз. Сондай-ақ жүйе әкелікті растау, алимент бойынша мәлімет пен 2017 жылдың 13 тамызына дейінгі туылған балалардың туу туралы куәліктерін көрсетпейді. Ол аздай алты баласы бар жанұя баада төрт адамнан тұратын отбасы ретінде көрсетілген. Сөйкесінше, әлеуметтік жәрдемақы баада жалақы ретінде тұр»

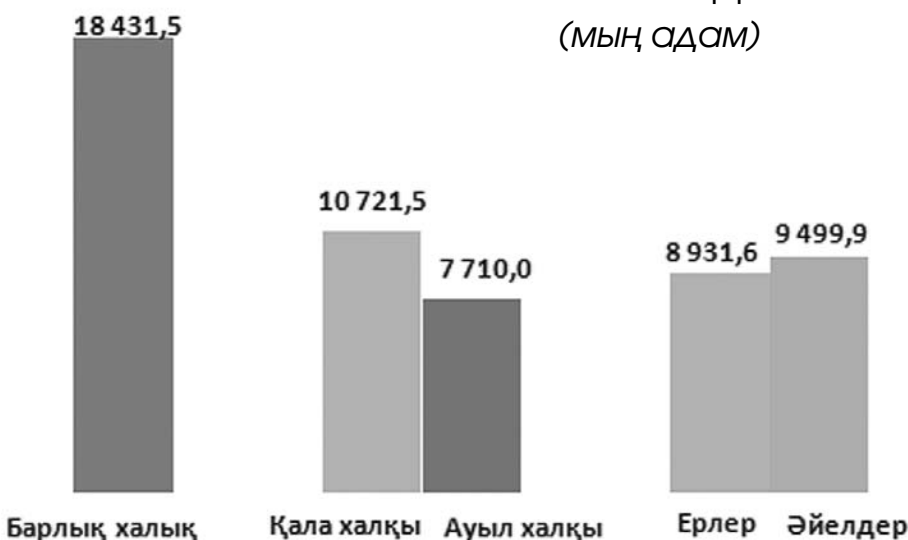
Нұрлан НЫҒМАТУЛИН,
Мәжіліс төрағасы:

«Сіздер жүргізушілерді емес, ғарышкерлерді дайындап жатқан секілдісіздер. Қазіргі жағдай басқаша ғой. Көз, құлағының қалай еститінін бірнеше тесттен өткізсе жеткілікті ғой. Адамдар сараптамадан өту кезінде ұзын-сонар кезекте тұрмау керек»

Әлібек КЕҢЕСБАЕВ,
ІІМ әкімшілік полициясы комитетінің төрағасы:

«Медициналық тексеруді жылдамдату және оңтайландыру мақсатындағы тізімді азайтамыз. Ол үшін жол жүргізуге кері әсерін тигізетін ауруларды тез анықтай алатын маман қажет. Сонымен қатар жүргізушілердің куәлігінің мерзімі өтіп кетсе, олар медициналық тексерістен қайта өтеді»

2019 ЖЫЛҒЫ 1 НАУРЫЗҒА ДЕЙІНГІ ХАЛЫҚ САНЫ (МЫҢ АДАМ)

Дереккөзі: Ұлттық экономика министрлігі статистика қызметі

Мазасыз мүйіс

2017 жылы өзі де бірінші перзентін сүйеді. Биыл екіншісіне аяғы ауыр екен. Ол енді бөлек әңгіме.

Халық арасында «Өгейдің берген асы құрысын» деген сөз де бар. Бұл арада сондай жайсыз жағдай орын алып отыр. Әпкелі-сінділі үш қызды өгей аналары үнемі ұрып-соғып отырған. «Ұрып-соқты» деу – бергі жағы. Әлгі әйел қыздарды адам жаны төзбестей етіп азаптаған. Қыздардың үлкені Сәлима айтады: «Тілімді кемпірауызбен қысты. Саусақтарыма ине тықты. Тырнақтарым түсіп қалды. Сінділеріме пышақ тығып алған кездері болды. Мұздай суға жатқызып қойып, тұншықтырды. Мені қолмен қылғындырды. Күнара істейтін еді, бір күн таяқ жемей қалсақ, ертесіне таяқ жейтінбіз», – дейді. Сынықтан сылтау іздеген жанға бәрі қисынды: сылбыр қимылдаса

Фото: Алматы

ӨГЕЙ АНА – ТАСБАУЫР

сүркейлі видеоны қыздардың жегесі түсіріпті. Оқиғаны бұрмалап жібермесін дегені. Ішкі істер министрінің ресми өкілі Нұрділдә Ораз: «Балаларды ұрып-соғып, дене жаракатын салу бойынша қылмыстық іс қозғалып, тергеу амалдары басталды. Министр Ерлан Тұрғымбаев бұл мәселені өз бақылауына алды», – деп хабарлады.

Айтпақшы, қыздарының қорлық көріп жүргенін әкесі білмейті. Әлгі әйел «Әкелеріне айтатын болсаңдар, оның жүрегі шыдамайды» деп қорқытатын көрінеді. Өйткені бес жыл бұрын бірінші әйелі кетіп қалғанда, әкенің жүрегі сыр берген. Балапандары әкесінің дерті асқынып кете ме деп қорқады екен.

Мұндай оқиға бірінші рет болып тұрған жоқ. Біраз бұрын Алматыда өгей шеше 12 жастағы баланы қала шетіндегі саяжайға апарып, асып өлтірген болатын. Бала өгей болса да, анасын жақсы көрген деседі. Періште жүрек таза ғой. Зұлымдық пен қара ниетке сенбейді.

Раиса ШЕР,

Білім және ғылым министрінің кеңесшісі:

«Жаға ұстатарлық бұл жағдайға селқостық себеп болып отыр. Сондықтан, мектеп мұғалімдерінен бастап, директоры бар, білім бөлімі басшысы мен аудан әкімі орынбасарының мәселесі май шаммен қаралатын болады. Қазір бұл мәселе омбудсмен, білім министрі мен Бас прокурордың жеке бақылауында».

Жарас КЕМЕЛЖАН

Гүлназ БАСЫМБЕКОВА, психолог:

«Бұл көліншек сәбилі болғаннан кейін, баласы мен өгей қыздарды салыстырып қарай бастаған. Үш қыздың бойындағы кейбір жақсы қасиет пен артықшылықты өзі туған баладан көре алмаған кезде, қызғанышы «жорылып» кетеді. Мұндай көзсіз қызғаныштардың соңы – психологиялық ауытқуға әкеліп соққан. Яғни өрімдей қыздарға мұндай жауыздық жасаған әйелдің дені дұрыс деп айта алмаймын».

1+2

салыпты. Қазір күдікті қамауда. Құзырлы орындар мен психологтардан құралған жедел топ жұмыс істеп жатыр. Ал әлеуметтік желіге тарап кеткен

БЕТ ҚАТТАЛЫП ЖАТҚАНДА

Бұл іс бойынша күдікті ғана емес, «Қыздардың жайынан бейхабар болдым» деген әке де жазадан құтылмайтын болды. Тіпті шенеуніктер де заң алдында жауап береді.

да, жұмсаған затын лезде әкелмесе де жаза дайын. Безбүйрек ана күнделігіне қалай ұрып-соғып, қинағанына дейін жазып жүріпті. Мұндайды шетелдің әкшн

QOĞAM

E-mail: jas_qazaq@mail.ru

www.jasqazaq.kz

3

Әуез

Алматыда талантты жас өнші Гүлбаршын Камелбектің «Анама»

атты өнінің тұсаукесері өтті. Өнші, композитор Мақсат Жәутіковтің «Тамшылар» балалар шығармашылығы орталығының шәкірті. Гүлбаршын өн әлеміне енді ғана қадам басқан жас өнші болғанымен, өнерге жастайынан құштар қыз. Ол бүгінде республикалық, тіпті халықаралық додаларда жүлделі орын иеленіп жүр.

ӨНЕРГЕ ҒАШЫҚ ҚЫЗ

Қазірдің өзінде өншінің қорында халық өндерімен қатар, бірнеше эстрадалық өндерден құралған репертуары бар. Жас өншіні өнерге баулып жүрген ұстазы, композитор Мақсат Жәутіков: «Біздің бала кезімізде «Батыр бала Болатбек» өнінен басқа балаларға арналған өн болмады. Композиторлар балаларға арнап арнайы өн жазбайтын. Неге жас буынға арналған қазақша өндер жоқ деген ой мені жиі мазалайтын. Осылайша 2006 жылы алғаш рет студия ашылып талантты балалар қабылданды. Алғаш рет жас өрендерден «Тамшылар» тобы құрылып, екі жылдай өнер көрсетті. Өрі қарай жас өнерпаздарға арналған орталық ашылып еліміздің түкпір- түкпірінен жас өншілер тартылды. Ал, 2010 жылы «Тамшылар» фестивалі ұйымдастырылып, жыл сайын өтетін ауқымды шараға айналды. Ал, біздің шәкірттеріміз халықаралық деңгейдегі додалардан жүлделі орындар иеленіп жүр. Осы орайда «Тамшылардың» жалғасы болып жас өншіміз Гүлбаршынның авторлық өнінің тұсауы кесілді», – деді.

Кеш барысында Гүлбаршын Камелбек түрлі музыкалық жанрдағы өндерді орындап көпшілікті тәнті етті. Болашағынан зор үміт күттіретін өнші бүгінде Т.Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясы колледжінің студенті. Сонымен қатар, композитор Мақсат Жәутіков өншінің өнер әлеміндегі қамқоршысы әрі қолдаушысы.

Гүлбаршын Камелбек: «Анама» атты өн осыдан 3 жыл бұрын қолыма түскен еді. Белгілі бір себептермен оны шығара алмадым. Міне, бүгінгі күн бұйырып, осы өннің тұсауын кесейін деп жатырмыз. Бүгінгі кеш ойдағыдай өтті. Көпшіліктің көңілінен шықтым деген ойдамын», – деді.

Жас өншінің алдағы жылы хит өндер жазып, бейнебаян түсіруі жоспарында бар. Гүлбаршын сынды өнерге құштар жастарымыздың өсіп келе жатқаны көңіл қуантады. Өнерпазға өнер жолында тек сәттіліктер тілейміз.

Мақпал НОҒАЙБАЕВА

Қылмыс

Тобыл өңірінде төрінен көрі жақын ақсақал қылмыскер атанды. Қостанай облыстық соты хабарлағандай, 94 жастағы соғыс ардагері Иван Сурков кісі өлтіргені

СОҒЫС АРДАГЕРІ СОТТАЛДЫ

ұрып, содан кейін пышақ сұққан. Жәбірленуші сол жерде тіл тартпай кетіпті. Қайғылы оқиға өткен жылы тамыз айында болған. Жазасын темір тордың ар жағында өтейтін ақсақал психиатриялық ем қабылдауы тиіс. Сотталушының жүйкесінде ауытқу

Фото: aqau.kz

үшін айыпталып, 7 жылға бас бостандығынан айырылды.

Сот отырысында мәлім болғандай, И.Сурков өзінің қайынысы, 80 жастағы Николай Давыдовты алдымен темірмен

белгілері бар сияқты. Өйткені ол екінші дүниежүзілік соғыс жылдары үш рет басынан зақым алған көрінеді. Айта кеткен жөн, айыпталушы сот үкімімен келіспейді.

Айдос ҚУСАЙЫНҰЛЫ

Қазақ REAЛИЗМ

Фото: Aktobenews.kz

Саяси құғын-сүргін құрбандарына арнап былтыр ғана 15 миллион теңгеге салынған ескерткіш. Бір жылға жетпей кетуі кетіп, күрделі жөндеу жүргізілуде.

Ақтөбе

Өмірдің өзінен...

(Басы 1-бетте)

Әңгімені өзі бастаған Анар: «Тоқымамен қай жылдан бері айналысатынымды, ойыншық тоқу ойыма қалай келгенін айтайын. Негізгі тоқыма өнерін қолға алғаным алты жылдан асты. Шынымды айтсам, өнерге кішкентай кезімнен қатты қызықтым. Әу баста сурет салғанды ұнаттым. Ақ қағазға түрлі-түсті қаламмен, фломастермен, әйтеуір ойымдағыны сала беретімін. Әсіресе нешәтүрлі гүлдерді бояуды жаным сүйетін», — дейді.

Ол бір күні интернеттен тоқылған ойыншықтың суретін көреді. Қатты ұнатыпты. Мектеп кезінен колөнерді жақсы көретін қасиеті оны көкке алып ұшқандай болды. Жай мойын орамал тоқуды ғана білетін қыз үшін көргені мен көңілге түйгені қанат бітірді. Алғашқы дүниесінің өзі дүрмекке іліккендей болды. Көрген кісілер «мынауың керемет шығыпты» деп, қайта-қайта сүйсінген. «Тоқымаңды жалғастыр» деп кеңес бергендер де болды. Бұл да қарап отырмалы:

«Ринго» тобындағы Данияр Өтегенов пен Айкын Төлепберген арнайы тапсырыс береді. Кейін әлеуметтік желі — «Инстаграм» шыға бастады. Сол желіде жеке паракша ашып, ойыншықтарын жарнамалайды. Даниярға алғаш рет 3 керік тоқып беріпті. Қазір тапсырыс

ақылы көмекке жүгінуге де мүмкіндік тауыпты. Ойыншықтарды ашық түстен тоқығанды ұнатады екен. Өйткені ашық түс көңіл-күйге де әсер етеді. Көзге де аса ауыртпалық түсірмейді. Ойға жетелейтін ойыншықтарының күлімсіреп, жарқырап тұрғанын қалайды.

Әңгіме арасында: «Біздегі медицина туралы ештеңе айта алмаймын. Себебі маған қойылған диагноздың әлем бойынша емі жоқ көрінеді. Осыдан бірнеше жыл бұрын Үндістанда емделу үшін қаражат жинадым. Ойым қалай

ЖІПКЕ БАЙЛАНҒАН ӨМІР

да дерттен арылу еді. Алайда біздің дәрігерлер «склеродермияның» емі жоқ, қайда барсаң да, емделе алмайсың» деп, әңгіменің ашығын айтты. Ақыры емнен бас тартып, қаржыны қайырымдылық қорына аудардым. Маған «склеродермия» диагнозы қойылған адамдар жиі хабарласады. «Өзінді қалай жақсы сезінесің, қалайша сап-сау секілді жүресің?» деп сұрайды. Мен олармен ұзағырақ сырласамын. Сырт келбетім дертті адамға ұқсағанымен, мен іштей сау адам секілдімін. Өз дертімнің ауырлығын ешқашан сезінген емеспін», — дейді.

Анар қазір 34 жаста. Айтуынша, мемлекет тарапынан да үнемі қолдау көрсетіледі екен. Шипажайға тегін жолдама беріп тұрады. Ал болашақ жоспарлары, тіпті көп. Өз білгенін қолынан іс келетін жандарға үйреткісі келеді. Басты

арманы — Алматының ортасынан жеке шеберхана ашу. Қазір қаланың сыртында болғандықтан, көп адам хабарласа алмайтын көрінеді. Әсіресе мүмкіндігі шектеулі жандар тәжірибе алмасуға құштар. Олар да тоқыма өнерін үйренгісі келеді. Өкінішке қарай, жолдың алыстығын айтып келе алмайды. Ұсыныстарын қала басшылығына да жеткізген екен. Әзірге олардан жауап алмаған.

Иә, дөңгеленген дүние зымырап барады. Уақыт бір орнында тоқтамайды. Өмір өтіп барады. Анар болса әр күнін тиімді пайдаланғысы, тың туынды жасағысы келеді. Қолынан шыққан құнды заттарды сақтаудың өзі бір өнер. Ал саудаланғандарының орнын толықтырып тұру да қажет. Өйткені тұтынушы табыла қалса, лезде сатып жіберуді жөн көреді. Бәрінен де Алматыға жақындау айтып жеткізгісіз арман болып тұр. Шаһарда өзі секілді өмірге құштар жандар жеткілікті. Солармен сырласқысы, ой бөліскісі келеді. Менгерген кәсібин өзгелерге үйретуді жақсы көреді. Жандүниесі жақсылыққа толы мұндай жандарды қолдау керек-ақ.

Мақпал НОҒАЙБАЕВА
Фото: Ғалия КАЛИЕВА

Қарекет

ӘР АДАМ ӨЗ БАҚЫТЫНЫҢ ШЕБЕРІ

Жақсы, лайықты өмір сүруге өркімнің де таласы бар. Өйткені адам бақыты болу үшін туады емес пе!?

Бірақ бақыт – тегін көле салатын дүние емес екені рас. Бұл өмірде судың да сұрауы, бақыттың да бағасы бар. Ең үлкен баға – уақыт. Ал ол – шектеулі. Демек оны білімге, адал еңбекке бағыштап, тапқан табысын үнемдеп, зейнетіне қор жинай білетін азаматтың жастық шақта ғана емес, қартайған шақта да тарықпай, молшылықта өмір сүрері анық. Қазақстанда 1998 жылы енгізілген жинақтаушы зейнетақы жүйесі бұған толық мүмкіндік береді. Бұл ретте мемлекетіміздің зейнетақы қорына аударылған жарналардың міндетті түрлерінің құнсызданып кетпеуіне, яғни нақты енгізілген мөлшерінде сақталуына көпідік беретіндігін айта кеткен жөн.

Бүгінде зейнетақымен қамтамасыз ету жауапкершілігі елімізде мемлекет, жұмыс беруші және жұмыс істеуші азамат арасында тиімді үлестірілген. Демек қарттығының қазыналы болуы азаматтардың өз қолында деген сөз.

Әрине, Кеңес заманында адамдар зейнеткерлік жас жайында бас қатыра бермейтін. Зейнетақы бір рет қана тағайындалатын және оның көлемі елде орташа жалақы мен өмір сүру деңгейі өзгеріп кетсе де еш өзгермейтін. Ал қазір жағдай басқаша. Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорындағы жинақ ақшаның маңыздылығы барған сайын арта түседі. Ол болашақта біртіндеп мемлекеттен төленетін ортақ зейнетақының орнын толық басады. Осылайша зейнетақы жинақтары зейнеткер үшін негізгі қаржы көзіне айналады. Бұл ретте бірінші кезекте табысы жоғары қызметке тұру, жалақыны ресми алуға қол жеткізу және жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналарын

Қордағы жеке шотыңызға уақытылы және толық көлемде аударылуын үнемі қадағалап отыру өте маңызды. Бұған толық мүмкіндік бар. Өйткені Қор зейнетақы шоты бойынша ақпарат алудың заманауи тәсілін, яғни интернет байланысын ұсынады.

Зейнетақы қорындағы жинақтарды еселендіре түсудің тағы бір тиімді жолы бар. Ол — ерікті зейнетақы жарналары. Бұл жарналар қазір ел арасында аса таныла қоймаған. Бірақ осы жарналар арқылы Қордағы жинақтардың көлемін едәуір арттыруға болады. Сәйкесінше Қордан жүзеге асырылатын төлемдердің мөлшері де, төлену мерзімі де арта түседі. Оның үстіне Қор халықаралық тәжірибелерді зерделей отырып, ерікті зейнетақы жарналарын төлеу қызметін одан әрі дамытуға күш салуда.

Сөзіміз дәлелді болуы үшін мына есептеулерді алға тартамыз. Мысалы, 40 жастағы азамат ай сайын 169 мың теңге жалақы алады делік. Зейнет жасына толған соң, оның міндетті зейнетақы жарналары есебінен алатын зейнетақысы (*базалық және ортақ зейнетақыны қоспағанда*) жұмыс істеп жүрген кезінде алып жүрген орташа жалақысының шамамен 49 пайызын құрайды. Яғни, алмастыру коэффициенті — 49 пайыз болады. Егер ол осы 40 жасынан бастап, жалақысының 2 пайызын ерікті жарналар ретінде Қорға аударып тұратын болса, алмастыру коэффициенті 6 пайызға өседі. Яғни, зейнет жасында Қордан міндетті және ерікті жарналар есебінен алатын зейнетақысы зейнет жасына дейінгі орташа жалақысының 55 пайызын құрайды. Ал егер ерікті жарналардың мөлшері жалақының 2 пайызын емес, 6 пайызын құраса, алмастыру коэффициенті болжам бойынша 67 пайызға дейін өседі екен. Бұл дегеніміз, Қордан ай сайын алатын зейнетақының мөлшері шамамен 113 мың теңге болады деген сөз.

Ерікті жарналарды Қорға аудару тәртібіне келер болсақ, Қазақстанның кез келген

азаматы ерікті зейнетақы жарналарын аударуға құқылы. Бұл жарналардың мөлшері, оларды Қорға аудару және Қордан алу тәртібі шарт тараптарының өзара келісімі бойынша белгіленеді.

Қазіргі кезде ерікті жарналар бойынша шот ашудың екі жолы бар. Бірі — жеке басты куәландыратын құжатпен Қор бөлімшесіне келу арқылы, екіншісі — үйде отырып-ақ, Қордың ресми сайты арқылы ашу. Соңғысы өткен жылдың шілдесінде айында іске қосылған. Ол Қор сайтының жеке кабинеті және «Электрондық қызмет көрсету» — «Ерікті зейнетақы жарналары есебінен (өз пайдасына) зейнетақымен қамсыздандыру туралы шарт жасасу қызметі» деп аталатын бөлім арқылы қолжетімді. Бұл қызметті пайдалану үшін электрондық цифрлық қолтаңба қажет. Ал оны халыққа қызмет көрсету орталығы береді. Осы қолтаңба арқылы сайтқа тіркеліп, тиісті нысандарға қажетті деректер енгізіледі және шартқа қол қойылады. Егер шоттың ашылғандығы туралы анықтама қажет болса, оны қағазға басып шығаруға болады. Бүкіл операция бірнеше минутқа ғана созылады. Яғни, шотты сайт арқылы ашу — уақытты үнемдеуге мүмкіндік береді. Бір айта кететін жөйт, салымшылар Қор сайты арқылы шотты өзирте тек өз пайдасына ғана ашуға құқылы. Шарт жасасуға қажетті құжаттар тізімі www.enpf.kz сайтында көрсетілген. Әрі қарай салымшы жарналарды екінші деңгейдегі банктер арқылы аударып отырады.

Жеке тұлға бұл жарналарды өз табысы есебінен үшінші бір тұлғаның атына да аудар алады. Бұл жағдайда үшінші тұлға да жеке басын куәландыратын құжатпен Қорға келуі тиіс. Қажет жағдайда салымшы мен алушының орнына олар сенім білдірген тұлға да нотариат куәландырыған сенімхат негізінде өтініш бере алады. Айта кетелік, қамелетке толмаған тұлғалардың да ерікті зейнетақы жарналары бойынша шот ашуға мүмкіндігі бар. Бұл ретте шартқа қамелетке толмаған тұлғаның атынан оның заңды өкілі қол қояды.

Заңды тұлғалар да өз кезегінде жеке тұлғалардың, мысалы өз қызметкерлерінің атына ерікті зейнетақы жарналарын аударуға құқылы. Олар әдетте мұны қол астындағы мамандарды еңбекке ынталандыру мақсатында жасайды.

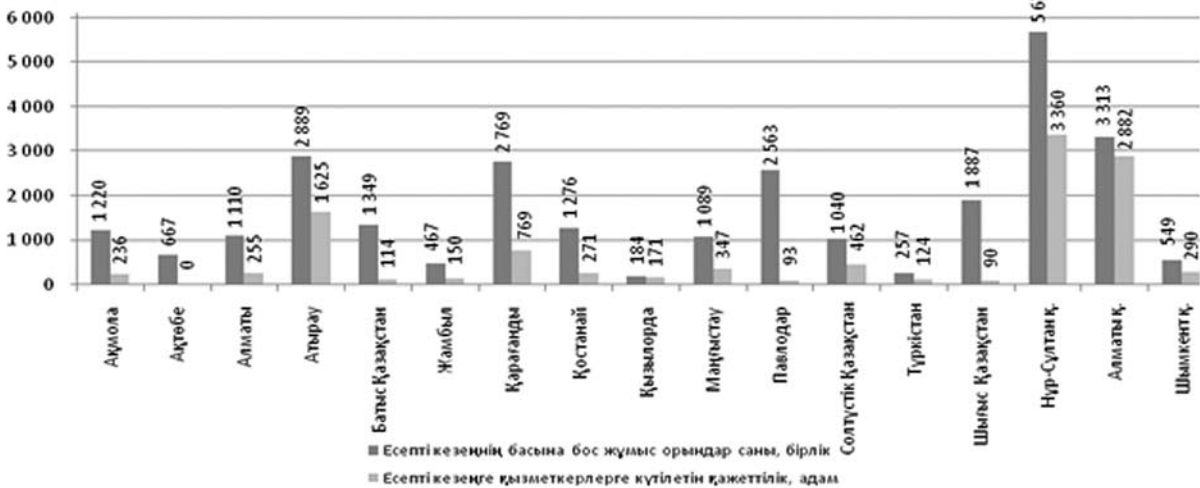
Ерікті жарналар есебінен құралатын жинақтарды біріншіден, 50 жасқа толған адамдардың, екіншіден, мүгедектердің, үшіншіден, Қазақстаннан тыс жерлерге тұрақты тұруға кететін немесе кеткен және кету ниетін немесе дерегін растайтын құжаттарды ұсынған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың алуға құқығы бар. Бұл ретте салымшы жинақ ақшасын өз қалауымен бір рет толығымен немесе бөліп: ай сайын, үш ай сайын немесе алты ай сайын ала алады. Бұл туралы өзінің өтінішінде көрсетеді. Бұдан басқа, ерікті жарналар есебінен қалыптасқан жинақтары бар адам қайтыс болған жағдайда, олар заңнамада белгіленген тәртіппен мұраға қалдырылады.

Қорыта келе айтар болсақ, болашақты бүгіннен ойлау, білім алу, еңбек ету, келешекке қаржы жинау — зейнет жасында берекелі де мерекелі өмір сүрудің кепілі. Ендеше адал еңбегіңіздің зейнетін көру бұйырсын!

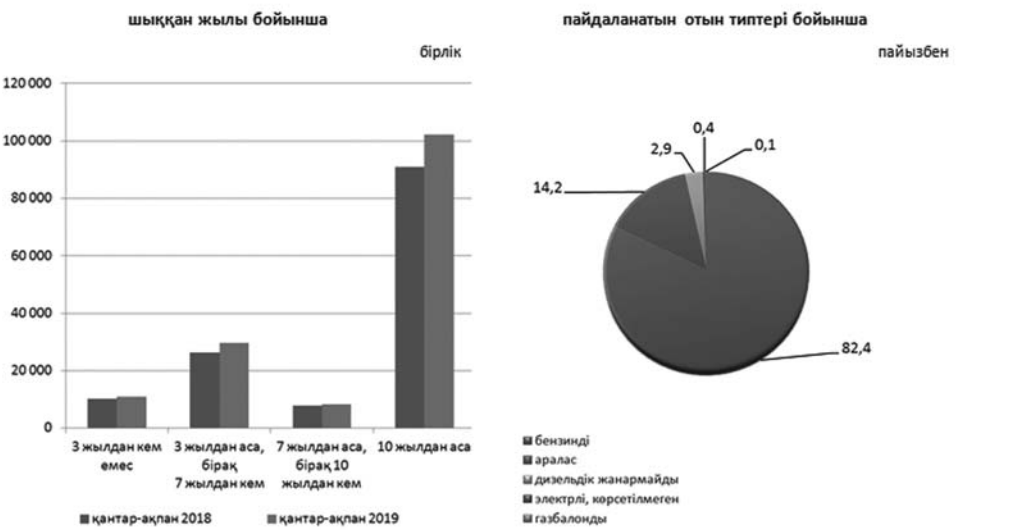
Жаппарберген АЙБОТА

Infographic

Өңірлер бойынша бос жұмыс орындары

2019 жылғы қаңтар-ақпанда тіркелген жеңіл көлік саны

Дереккөзі: Ұлттық экономика министрлігі статистика комитеті

АҚШ-қа барудың жолы көп. Бірақ ол жақта тұрудың, жергілікті тұрғындармен араласудың, ортаға бейімделудің жөні бөлек. Бұл төңіректе Jas qazaq оқырманы Гүлнәр Мұқанованың өз айтары бар. Бүгін біз журналистің жолжазбасын назарларыңызға ұсынып отырмыз.

орын алса, соны да ескеруге дайын. Қандай да бір жайт өз мүдделеріне сай келмесе, бұған дейінгі келісімдерді қайта қарастыруға немесе ол келісімнен шығып кетуге, өзге де серіктестерді шоғырландыруға кетері емес. Қытайлар үшін жасалған келісімнен шығып кету, орта жолда қалдыру — мүлде түсініксіз. АҚШ-та бұл сәл

өзгеше жағдайда көрініс табады.

Бесіншіден, америкалықтардың енбеккорлығы ерекше. Уақыттың калірін біледі. АҚШ-та енбекақы сағатка сай есептелінеді. Содан ба екен, мұнда экономиканың орпортunity cost заңдылығы керемет жұмыс істейді.

Сіз бір сағат көлемінде жұмыс істеп ақша табуыңыз, не болмаса, сол ақша табатын мүмкіндікті жоғалтуыңыз ғажап емес. Сондықтан, адамдар уақытын босқа шығындамайды. Тіпті қандай да бір жаракат алып калып, соған кінәлі адамды сотқа тартар болса, орportunity cost алдыңғы шепке шығады. Ауруханада немесе үйде жұмысқа жарамсыз болып жатқан кезініз — жұмыс істеп пайда табатын мүмкіндігінізді жоғалтты. Демек, айыпталушы жақ шығынды өтеп беруге міндетті. Бұл өмірдің қымбаттығы, арканы кенге салатын емес, нарықтық жүйеде өмір сүру — тек өзіңізге сену. Біздікіндей, туған-туысқан, ағайын-жекжат деген ұғымның жоктығынан шығар. Қысқасы, америкалықтар алпшан басып жүрмейді.

Алтыншыдан, АҚШ-та денсаулық сақтау саласы ең күрделі мәселе екендігін жолы түскендердің бәрі біледі. Денсаулығыңыз сыр берсе, дәрігерлер өте сапалы ем көрсетуге әзір. Бірақ құны қымбат. Сондықтан, әр адам барынша салауатты өмір салтын ұстанады. Спорт залдарда жасы үлкен кісілерді көп кездестіресіз. Калифорнияның тау-тасын аралап, құздың төбесіне шығып немесе көшеде жүгірген адамдардың барлығы денсаулықтын жағдайын құйттеп жүргендер. Алматыда 10 жыл тұрып тауға жарытып шығып көрмеген өзіміз бір жылда әр демалыс күні Сан-Франциско және Шығанақ аймағының барлық тау-тасын кездік. Құзына шығып, ұлттық парк, жағалауын аралап шықтық. Бір шыққанда 10-15 шақырымдық хайкингтер, жоталарды аралау кәдуілгі іс болып қалды. Сонда, жасы 70-80-нің шамасындағы үлкен кісілердің жотадан-жотаға бізден де гөрі жылдамырақ өрмелейтіндігіне тәнті болдық.

Жетіншіден, америкалықтардың қайырымдылыққа жақындығы, волонтерлігі тандандырды. Мұның мәнісін бізге АҚШ салық жүйесіндегі кейбір ерекшеліктермен түсіндіргендер болды: «Қайырымдылық жасағаныңызды көрсетсеңіз, төлеген салығыңызды қайта қарастырады». Америкалықтар — кез келген нәрсеге бей-жай қарамайтын қоғамда өмір сүреді. Мәселені көтерсе, солай шешеді. Сондықтан да болар, қандай да бір ірі қаладағы стандарттар, ауылдық жерлерінде де бірдей. Айтпақшы, 1935 жылы АҚШ-қа арнайы барған кеңес журналистері И.Ильф және Е.Петров өздерінің «Бір қабатты Америка» кітабында «барлық жерде бір стандарт, қаласында да, ауылында да» деп танданып жазған. Өкінішке қарай, біз әлі де ол стандарттарға жете алмай отырмыз.

АҚШ-та ұнағаны — адамдардың қандай да бір комьюнитиге тиесілі екенін түйсінуі және соның аясында белсенді іс атқаруы. Бізде «комьюнити» деген ұғым отбасы, ошақ қасы, туған-туысқан, жекжаттардан әрі аспайтын секілді.

Сыртқы елдердің өмір салтын жақынырақ көру, жақсысын үйрену, жаманынан жирену қажет. Менің жазбаларым сол максатқа жұмыс істесе немесе АҚШ-қа барған азаматтарға қандай да бір көмегін тигізсе, нұр үстіне нұр.

Еркебұлан Кәкімбеков деген азаматты әлем желілердің бірінен көзім шалып, әлдебір сайттарға берген сұхбаттың оқып, жас жігіттің күш-жігеріне тенті болдым. Не үшін дейсіз бе? Себебі Еркебұлан ел ішінде емес, жат жұртта жүріп кәсіп ашып, шаруасын деңгелеткен жігіт. Торғайда туып, АҚШ-та түлеген азаматпен болған әңгіме әлеуметтік желіде жағалғасты.

Еркебұлан КӘКІМБЕКОВ:

«НЬЮ-ЙОРКТЕ ҚАЗАҚТАР БІР-БІРІМЕН АМАНДАСПАЙДЫ»

Jas qazaq: Еркебұлан, АҚШ-қа қай жылы бардыңыз? Әңгімені осыдан бастасаныз. Кәсіп бастау өз елімізде де оңай емес, жат жұртта, тіптен қиын болған шығар?

Е.Кәкімбеков:

Мен Иранда 1 жыл, Германияда 1 ай тұрдым. Соңғы 10 жылдан бері Нью-Йорктемін. АҚШ-қа 2008 жылы келдім. Жұмыс табу өте қиын болды. Ағылшын тілін жақсы білмеймін, әрі заңнан хабарым аз болған соң біраз қиналдым. Сондықтан америкалық ағылшын тілін үйренуге тура келді. Мұнда Қазақстандағыдай «аға-көке» деп, тамыр-таныстыққа жол берілмейді. Сондықтан барлық жұмысты өзің істеуге тура келеді. Бұл қиындық өмірге деген құлшынысымды оятты.

Қазір жылжымайтын мүлік саласында жұмыс істеймін. Америкалықтарға үй сатуға, сатып алуға көмектесемін. Риэлтормын. Алатын айлығым жаман емес. Бұл жақта үстемақы алатын мүмкіндік қарастырылған. Енбегіне қарай тиын-тебен де беріледі. Айына 5000-10 000 доллар аралығында ақша табуға мүмкіндік бар. Жалпы, Нью-Йоркте өмір сүру қымбатқа түседі. Бір бөлмелі үйді жалға алу үшін айына 1500-1700 доллардай қаражат жұмсайсың. Бірақ айлығым шайлығыма емін-еркін жетеді деп айта аламын.

2014 жылы АҚШ-та заңды түрде тұрып, жұмыс істеуге мүмкіндік беретін green card (*United States Permanent Resident Card*) жеке күзегің алдым. Қазір туризм саласында да кәсібім бар. Нактырақ айтсам, қалаға келген қонақтарды pedicab-пен (*мотары бар велосипед*) шаһарды аралатамын. Pedicab — үш дөңгелегі бар велосипед. Менде осындай 15 велосипед бар. Әрине, АҚШ-та бизнес жүргізу оңай емес. Бәсекелестік жоғары, шығын да бар. Бірақ аянбай енбек етсең, тұрмысыңды жақсартуға мүмкіндік табылады. Қазір айлық табысым — 15 000 АҚШ доллары.

Jas qazaq: АҚШ-та тұратын қазақтардың бәрі ағылшын тіліне жүйрік шығар?

Е.Кәкімбеков: Нью-Йоркте 10-15 жыл тұрса да, ағылшын тілін білмейтін тұрғындар бар. Олар өз аудандарынан шықпайды. Мәселен, Бруклинде 4-5 орыстілді аудан бар. Ондағы адамдар орыс тілінде сөйлейтіндіктен, ағылшын тілін үйренбейді. Мысалы, Лагын Америкасы халықтарының, арабтардың, гректердің, қытайлардың

және тағы басқа ұлттардың өз аудандары бар. Сондықтан АҚШ-қа «тіл үйренемін» деп келсеңіз, шағын қалаларға барыңыз. **Jas qazaq:** Нью-Йорктегі қазақтар бір-бірлерімен араласып тұрасындар ма? Қанша дегенмен алыста жүрсіндер дегендей.

Е.Кәкімбеков: Соңғы 2-3 жылда Қазақстаннан Нью-Йоркке келіп жатқан жастардың саны артып келеді. 2008 жылы бұл қалада қазақстандықтар аз болатын, бір-бірімізді көрсек қуанып қалатынбыз. Қазір мұндағы қазақ жастары бірін-бірі көрсе қуанбайды. Тіпті сенімен танысу түгілі, аман-сәлемсіз менірейіп өтіп кетеді. АҚШ-тағы өмір кинодағыдай емес. Соны түсінген абзал. Ең маңыздысы, бұл мемлекетке еш ақпарсыз келменіз. АҚШ туралы көбірек оқыңыз, занымен танысыңыз. Мұнда келе салып, «миллионер боламын» деп ойламаңыз. Қиындықтарға дайын болыңыз. Америкаға барсам, бақытты боламын деп ойлау мүлде қате. Мұндай өмір ғажайып емес. Құн сайын мың түрлі кедергі алдыңнан шығады. Керісінше, бұл жерде бәсекелестік өршіп тұр. Алдыңнан көп есік ашылатыны рас, алайда ішке енген соң қорқыныш пен үрейге бой алдырмай, алға жылжуың керек.

АҚШ-қа келіп, көп ақша табамын деп жүргенде бір өлімнен қалып, арбаға танылған Лаура есімді қыз бар. Ол «Осы жағдайға шетелде емес, Қазақстанда тап болғанда, маған жеңілірек болатын еді» деп өкінеді. Жакындарыңды алыста қалдырып, жападан жалғыз бөтен мемлекетке аттану қиынның қиыны. Жанашырың жок жерде қателесу де оңай. Америкаға арман арқалап келген әр қазақ түптің түбінде Қазақстаннан артық мекен жок екенін білуі шарт.

Jas qazaq: Сөзіңнен туған еліңді, туған жерінді сағынғанын байқалып тұр.

Е.Кәкімбеков: Қайда жүрсем де, өзімнің торғайлық қазақ екендігімді ұмытпаймын. Былтыр ғана туған топырағыма барып, мауқымды басып қайттым. Қазақтың дархан даласына көз тастап, тау мен тасына тамсанып, тебіреніп, салқын суынан бір ұрттап, самал желге кеуде тосып, көңілім тасыды. Жақындарымды қапсыра құшақтап, «айналайын» дегендерінен құлағымның құрышы қанып, қуанышым қойныма сыймай қайттым.

Сұхбаттасқан Жарас ШӨКЕ

бар. Мәселен, отбасында жоғары білім алған ешкім болмаса бала сол отбасының тұнғыш жоғары білімді азаматы болуға ынтызарлық танытса, ондай әлеуметтік топтарды штат немесе университет арнайы қолдап отырады.

Бірақ орта жағдайлы америкалықтар үшін балаларын

қандай да бір келісімшартты өте ұзақ қарастыруы мүмкін. Бірақ оны өте ұзақ мерзімге сай етіп жасауға тырысады. Қандай да бір жайтты терен тәптіштейді. Келісімнің тез өзгеруіне аса мүдделі болмайды. Бұл — америкалықтар келісімдерге әуесті қарайды деген сөз емес. Алайда олар уақытқа сай қандай да бір өзгеріс

Парик
Нотр-Дам-де-Пари
шіркеуі

16.04.2019

www.jasqazaq.kz

BIRLIK

E-mail: jas_qazaq@mail.ru

Ұлы даланы мекендеген жүзі басқа – жүрегі бір, тілі басқа – тілегі бір халық бекем бірлікті бұзбай, бейбіт өмір сүруде. Осыншама ұлт пен ұлыстар татулықты ту етіп, ынтымақ пен ырысты жарастырып отырғаны – үлкен жетістік. Бұл жерде қоғамдық келісім мен этносаралық ынтымақты нығайту мақсатында жұмыс атқаратын облыстық Қазақстан Халқы ассамблеясы мен Достық үйі – қоғамдық келісім орталығының алар орны ерекше.

Биыл Талдықорғандағы Достық үйінің жұмыс жүргізе бастағанына 10 жыл толды. Осы мезгілде этнос өкілдерінің тілі мен мәдениетін, басқа құндылықтарын ұрпаққа үлгі етуде атқарған жұмысы аз болады. Осы орайда Достық үйі – қоғамдық келісім орталығының директоры Тәңірберген Қасымберкебаевпен сұхбаттасқан едік.

Жас qazaq: Тәңірберген Қасымақынұлы әңгімені Достық үйі — қоғамдық келісім орталығының құрылыммен танысудан бастасaq?

Т.Қасымберкебаев: Достық үйі 2008 жылы 28 қарашада ашылды. Ғимараттың авторы — Қазақстан Сәулетшілер одағының мүшесі Нұркен Белдібаев. Достық үйі — қоғамдық келісім орталығы аймақтағы ел-жұрттың мәдениетін, тілін, салт-дәстүрін сақтауға, дамытуға және этномәдени бірлестіктер мен Қазақстан Халқы ассамблеясының жұмысын белсенді атқарады. Төменгі қабатта кафе, сахналық киім сақтау орны, шаруашылыққа арналған бөлмелер орналасқан. Бірінші қабатта компьютермен жабдықталған мультимедиа орталығы, тілдерлі үйрену орталығы, заманауи дыбыс жазу студиясы, әкімшілік кабинеттері және облыстық орыс, қытай, поляк, неміс этномәдени орталықтарының кеңсесі, «Ұлағат» ақсақалдар кеңесінің бөлмесі орналасқан.

Екінші қабатта ассамблеяның облыстық төрағасы мен оның орынбасарларының кабинеті, мәжіліс залы, дөңгелек стол пікірлесу аланы ретінде орналасқан. Бір мезетте 4 — желі арқылы аударма жүйесімен жабдықталған. 205 орынға арналған акт залы, би залы, «Бірлік» жастар қауымдастығы, «Ұлағат» ақсақалдар кеңесі, ассамблея хатшылығы, көркемдік жетекші, облыстық татар этномәдени орталығы бөлмесі бар. Үшінші қабатта этномәдени бірлестіктердің кеңселері, би залы орналасқан.

Жас qazaq: Бүгінгі таңдағы Қазақстан Халқы ассамблеясының орны мен рөлін қалай бағалайсыз?

Т.Қасымберкебаев: Халқымызда: «Бір күн ұрыс болған үйден, қырық күн береке кетеді» деген накыл бар. Ел тұтқасын ұстап отырған казак халқы болсын, елімізді өз Отанымыз деп санайтын өзге ұлт пен ұлыс өкілі болсын, ең алдымен ойлайтыны — еліміздің тыныштығы, жеріміздің бүтіндігі, ағайын-арасындағы бауырмалдық. Бауырмалдық, келісім, ынтымақ бар жерде ғана үлкен жетістіктерге жетуге болады. Сондай-ақ ұлтаралық қатынастың жақсы жолға қойылуы, халықтар достығының нығаюы, әсіресе Қазақстан сияқты көпұлт өкілі тұратын, демократиялық жолмен дамып келе жатқан ел үшін өте қажет. Бұл бағытта еліміз егемендік алғалы қыруар шаруа жүзеге асты және асырыла бермекші. Солардың ең негізгісі — Қазақстан Халқы ассамблеясының құрылуы. Негізгі бағыты — еліміздің тарихына терең үңіліп, ұлттық дәстүр мен мәдениетті, ана тілімізді сақтау және дамыту, ұлтаралық ынтымақтастық пен сабақтастықты мейлінше өркендету. Ассамблея ұлттар достығының алтын көпіріне айналды.

Жас qazaq: Бір шаңырақ астында өмір сүріп жатқан ұлттардың ұлтаралық татулық пен келісімді сақтауының маңызын қалай түсінесіз? Достық үйі осы міндетті қаншалықты орындап отыр?

Т.Қасымберкебаев: Достық пен ынтымақ — бұзылмайтын қорған, жол көрсетер бағдар десек, өңірдегі әр этномәдени орталық

өз мәдениеті мен тілін, салт-дәстүрін сақтауға мүмкіндік алды. Ел игілігі жолында атқарылып жатқан жүйелі жұмыстарға белсенді қатысу арқылы Тәуелсіз Қазақстанның көк байрағының аясына топтасуда. Осыған орай Алматы облыстық Қазақстан Халқы ассамблеясы, Достық үйінің қызметкерлері мен белсенділеріне, этномәдени бірлестіктердің мүшелеріне, облыстағы барлық этнос өкілдеріне халықтың достығы мен бірлігін нығайтуға, ұлтаралық келісімді сақтауға қосқан үлесі үшін шын жүректен алғысымды білдіремін.

Еліміздің бірқатар облысында Достық үйі бой көтерді. Солардың жанынан этномәдени орталықтар құрылды.

Олардың міндеттері өз ұлтының тілін, мәдениет, тарихын, әдебиетін, әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін жаңғырту, кейінгі жастарға үйрету. Мұндай еркіндік Қазақстаннан басқа қай елде жасалды? Бұл нағыз шынайы демократияның, Елбасымыздың ұлттар мен ұлыс өкілдерінің құрметтегенінің нәтижесі.

Жас qazaq: Достық үйінің мақсаты не? Ол қандай құндылығымен ерекшеленеді?

Т.Қасымберкебаев: Достық үйі еліміздің қоғамдық және мәдени өміріне белсене атсалысып жүрген ұлттардың алтын ордасына, татулықтың тұтқасына, бірліктің бесігіне айналды. Қазақстан Халқы ассамблеясының Астанада өткен 12-сессиясында Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев: «Қазақстанды, қазақты достықтың киелі шаңырағына теңесек, түрлі этностар оның алтын арайлы уықтары іспетті. Бұл ретте байтақ мекенде баршамызды

біріктіре түсетін ортақ құндылықтар бар. Ол — біздің тағдырымызды тұтастыратын шежірелі тарихымыз. Ол — біздің байтақ мәдени мұрамыз бен қазығы берік мемлекеттік тіліміз. Біздің жасампаз тарихымызды елдің әрбір азаматы мақтан етуге тиіс», — деп атап өткен.

Іргелі саясаттың бірі этносаралық татулық

«Туған жер», «Бірлік» халықаралық жастар лагері және «100 жаңа есім: табысты болу жолы» жазғы мектебінің жұмысы жоғары деңгейде ұйымдастырылды. Ал биылдан бастап «Қымызмұрындық» фестивалі республикалық бағдарлама жалғасады. Одан бөлек, Достық

үйлері арасында тәжірибе алмасу мақсатында Жамбыл, Түркістан облыстары мен Шымкент қаласында «Ынтымақ шеруі» фестивалі, шекара аймағындағы ынтымақтастық бойынша Татарстан Республикасының астанасы Қазан қаласында «Достықта жоқ шекара» атты халықаралық фестиваль ұйымдастырылды.

Сонымен қатар қоғамдық келісім кеңестерінің қызметіне арналған «Ауылым — алтын қазынам» V облыстық форумы, «Жаңғыру жолы» жастар қозғалысының облыстық штабы «Өзінді көрсет» стартапы мен «Мың бала» республикалық мәдени-ағарту жобасын іске асыруда жалпықазақстандық «Астана бейбітшілік бесігі» атты ашық диктант жазу шарасы өткізілді.

Қазір ақпарат құралдарында, теледидар арналарында халықтар достығына байланысты әңгіме, сұхбат, көрсетілім жиі беріле бастады. Өйткені, оның өзіндік сыры бар. Казак ежелден бауырмал болғандықтан, ұлт-нәсіліне қарамай, жалпы адамзатты жақсы көреді. Ұлы Абайдың «Адамзатты сүй» дейтін қағидасы бар емес пе. Адамдар арасындағы сүйіспеншілік пен махаббатты қасиетті дініміз ежелден уағыздап келеді. Бойында бұрыннан исламдық рух бар, ұлт ынтымақ пен достықты қадірлейді.

Жетісулық этномәдени бірлестіктер Астананың 20 жылдық мерекесі аясында ұлтаралық бірлік пен келісімді нығайтуға арналған шаралар ұйымдастырды. Мысалы, Достық үйінде «Күміс тамыр» қытай этномәдени бірлестігі «Абыройы асқақ

Астана!» атты форум, Әзірбайжан этномәдени бірлестігі «Астана — мемлекеттік тілдің тірегі» атты жиын, Талдықорған аумақтық «Видергебурт» неміс қоғамы Таубұлақ экокемпингінде «Мақтанышым — Астана» атты жазғы маусым лагерін, «Ахысқа» түрік этномәдени бірлестігі «Аналар күні» атты қайырымдылық акциясын, «Сафар» тәжік қоғамдық бірлестігі Конституция күніне арналған «Ата заным — елдігімнің айғағы!» атты облыстық форумын өткізді.

Жас qazaq: Достық үйі этнос өкілдерінің құндылықтарын құрметтеуге барынша басымдық берген. Есесіне, сіздерде Мемлекеттік тілге деген құрмет қай деңгей де?

Т.Қасымберкебаев: Жетісу жерінде өмір сүретін ұлттар мен ұлыстар мемлекеттік тілдің дамуына да өз үлесін қосып келеді. Мысалы, облыстық этнос өкілдері арасында «Көркем ой. Көркем тіл. Көркемсөз» атты байқауы өтіп, казак тілінің мәртебесінің артуына қажетті қадам жасалды.

Жас qazaq: Жыл сайын Достық үйінің ұйымдастыруымен «Алғыс айту» күніне орай игі шаралар өткізіліп жатады. Оның ел бірлігіне, ұлттар тұтастығына тигізер пайдасы қандай?

Т.Қасымберкебаев: Қазақ даласына қуғындалып келген көптеген халық бүтін нанын бөліп берген жергілікті халықтың қонақжайлылығын, адамгершілігін ұмытпақ емес. Соған орай еліміздегі көптеген ұлт пен ұлыс өкілдері казак халқына және өзара бір-біріне Алғыс айту күні ретінде бекітілген еді. Кезінде мемлекет басшысы елімізге жер аударылып келген халықтарға көрсетілген құрметтін, ықылас-пейілдің шынайылығын атап өтіп, өздерінің екі бөлмелі қоржын тамдарына үш балалы отбасының келгенін тебірене еске алған еді. «Алғыс айту күні — халқымыздың дәстүріне айналған мейірімділік және жанашырлық секілді асыл қасиетін күллі әлемге паш ететін күн. Бұл күні саяси қуғын-сүргін жылдарында жер аударылып, сағым қуған сайын далаға жеткен көптеген халықтың көрген азабын жеңілдетуге, тартқан қорлығын сөйлітуге үлес қосқан казак халқына алғыс айтылып, бүгінде тату-тәтті тіршілік кешіп жатқан 130-дан астам ұлт пен ұлыс өкілдерінің бейбітшілік пен тыныштыққа шүкір етуі жақсы сөзбен дәріптеледі. Осынау жарқын да қуанышты мерекеге қатысып отырғандарыңыз үшін сіздерге ризашылығымды білдіргім келеді», — деген еді.

Шараның аясында облысымыздың аудан, қалаларында алғыс айту күнінің мәні мен маңызын халыққа түсіндіру мақсатында түрлі шаралар ұйымдастырылып жүр. Жалпы бейбітшілік достық пен келісім құндылықтары Қазақстанның көп этносты халқының тарихи тағдырымен ұштасқан. Алғыс айту күні — Елбасының бейбітшілік пен келісім саясаты нәтижесінде Қазақстанда қоғамдық келісім мен ұлттық бірліктің бірегей үлгісі салтанат құрған күн. Бұл біртұтас азаматтық қағидаттарына негізделген елімізді дамыту арқылы ел бірлігін нығайтудың жарқын үлгісі.

Жас qazaq: «Ел бірлігі — береке бастауы» деген қанатты сөзді жиі айтамыз. Ендеше, сіз бұл ұғымды қалай бағалар едіңіз?

Т.Қасымберкебаев: Ел мен жердің тыныштығы, халықтың әл-ауқатының артуы, мемлекеттің әлеуметтік-экономикалық дамуы қоғамдық келісім мен бейбітшілікке, ұлтаралық татулық пен дінаралық сыйласымға тікелей тәуелді. Келісім, бейбітшілік, татулық, сыйластық орныққан жерде даму да, алға жылжу да, халық санының өсуі де орын алады. Бір сөзбен айтқанда, мемлекеттің өркендеп, ел мен жердің жақсылыққа кенелуіне ынтымақ пен тұрақтылық тікелей әсер етеді. Бұл жағынан алғанда, мемлекетіміздің өзге елдерге үлгі болып отырғаны көңілге қуаныш ұялатады. Өйткені талай ұлттың баласына қара шаңырақ болып, жер аударылғандарды туғанындай күтіп алған қазекеннің жақсы қасиеті бүгінгі еліміздегі ұлттардың бойына сіңгені анық. Тіпті қиын күндерде келген диаспора өкілдерінің қазақпен құлда-жекжат болып, туыстық қарым-қатынасты нығайта түскені бұлтартпас шындық. Бұны көкірек көзі ашық әрбір жан мойындайды.

Бізді тебірендіріп, тербететін — сыр тұнған тарихымыз. Себебі ғасырлар қойнауынан жеткен шежіре-тарих мемлекет іргесінің берік, шаңырағының биік болуына ықпал ететін қозғаушы күш — жас ұрпақты патриоттық рухта тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Ал бүгінгі

жас ұрпақ ертенгі азамат екендігін ескерсек, бала күнінен отаншыл болып өскен адам тек жақсылық жасауға бейім тұрады анық. Сондықтан ел бірлігі — береке бастауы. Осы бастауымыз тұнық болса, әлі талай биікті бағындырып, жетістіктерге жете беретініміз анық.

— **Сұхбатыңызға рахмет!**

Сұхбаттасқан Қажет АНДАС,
Алматы облысы бойынша меншікті тілші

«Алматы – арман қала» деген тіркесті кім айтқанын білмедік, бірақ қалаға аяқ басқан әр адамның көңілі көктем. Жан рахатын осыннан табатын секілді. Іздегенге жұмыс, демалатын кісіге қыдыратын жер жеткілікті. «Қол көтеріп, көлікке мінген кісіге «Қайда барасыз?» деген сұрақты қойсаңыз болғаны. Одан әрі қарай әңгімені қалай жалғастырып өкеткенін өзі де білмей қалады. Бұл жағынан қазаққа жететін ұлт жоқ. Аузын ашса, жүрегі көрінеді. Күні-түні жолаушы тасымасақ та, жұмысқа барарда және қайтарда көлікке мінген кісінің көңіл-күйін сұрап қоятынымыз жасырын емес. Осы орайда кездейсоқ кейіпкерлеріміздің қылықтары мен қызықтарын назарларыңызға ұсынып қойғанды жөн көрдік.

ҚЫЗДАР ДА ҚАТЫРАДЫ

Негізі көлігіммен адам тасымаймын. Кейде ғана жанбыр астында немесе жаурап тұрған жұртқа тоқтайтыным бар. Бір күні танертен Абай көшесімен келе жатсам, жап-жас қыз көлік тосып тұр екен. Ешкім тоқтамаған соң, тізгін тарттым. Содан жол-жөнекей алдыңғы орындықта отырған өзімнің қызымды академия жанынан тастап, артқы орындықтағы қонағымды ұмытып кетіппін. Жол бойы қаптаған қыз-келіншек... «Шіркін, жастық шағым қайта оралса, осы көлікпен жүрсем, өмірім басқаша болар ма еді» деп бір ойлап қоямын.

Қазіргі жалғызілікті тіршілігімді де ой елегінен өткізіп, «өмірден осылай өтермін» деген сары уайым да санамды мазалай берді. Құрысын, радионы қостым. Әдемі ән әлгі уайымды ұмыттырғандай болды. Ілесе кетпесім бар ма? Ашы дауысым аспандағы айды жерге түсіргендей болды. — Ағай, біз қайда келдік? — деді біреу арт жағымнан. Селк ете түстім. Артқы орындықтағы қыз көзін укалап отыр. — Мен жұмысқа келдім. Саған қай жер керек? — Мен сізге Қабанбай батыр мен Байтұрсыновтан түсем деп едім ғой... — Жарығым-ай, неге ертерек айтпайсың? — Сіз неге ояппайсыз? — Өттеген-ай, өзін жолға қарап отырмайсың ба? — Мұндайыңыз бар, неге жолаушы тасисыз? — Ренжімеші, апарып тастайын... Қонағымды тиісті жеріне апарып тастадым. Керегі жоқ десем болмады, 500 тенгесін тастап кетті. Сол жолы өзімнің

әйелмен қалай бірге тұрамын? Балаларыма жаным ашиды... Солар үшін ғана жүрмін! — Қырыққа таяған әйелдің әлі күнге ақылы кірмегені өкінішті екен... — Дұрыс айтасыз, біздің жаста максатымыз қалған ғұмырымызда балаларды ер жеткізу, оқыту, өз күнін өзі көре алатындай жағдайға жеткізу болуы тиіс. Амал қанша?... — Әлі де ойлан, бауырым, әйелің ақылға келер. Жылы сөзінді айма, жақсылық жасаудан тартын ба, ол да түсінер. Бейтаныс еркектің де отбасы бар, өзгенін әйелі үшін өз отбасын сақтап қалуы ойланар. — Қазір жігіттер бұзылды, аға. Қарындасым деп қатыратындар көп. Біреудің шаңырағын бұзатындар жеткілікті. — Мүмкін бұған әйелдер кінәлі шығар... — Білмеймін, бізді не кара басты? Үлкенді үлкен, кішіні кіші деп сыйлай алмайтын, қарындас пен кексе әйелдің арасын ажырата алмайтындай болдық. — Өмір быт-шыт болып барады. Қайда барамыз, келешек қалай болады? Түсініксіз...

— Жок бармаймын...
— Онда неге келдіңіз?
— Қалай? Мен сабакқа баратын қызымды күтіп отырмын...
— Сіз таксист емессіз бе?
— Жок!

— Бұл жерде неге тұрсыз?
— Мен өз үйімнің алдында тұрмын...
— Ал такси қайда тұр?
— Мен қайдан білейін?
Қыз мырс етті де көлігімнен түсіп қалды. Қайда барарын қарап тұрдым. Сөйтсем, он шақты метр жерде тура менің көлігімдей такси күтіп тұр екен. Жіпсіген мандайымды сүртіп, ұйықтап отырған миымды оятып алдым. Осыдан соң қалай күлмейсін...

БІРТҮРЛІ БОЛЫП БАРАМЫЗ

Бірі бірінің иығынан қағып, әзілдесіп тұрған екі жігіт қол көтерген соң, тоқтай қалдым. Өзіміздің қазақтар... Артқы орындыққа жайғасқан олар әр әңгіменің басын бір шалып қояды. Бірақ екеуінің тым жақын отырып, сыбырласқаны ерсілеу көрінді. Оған да мән берген жоқпын. Байқаусызда айнадан артқы орындықтағы екеуге көзім түсіп кеткені. Сүйісіп отыр.

— Жігіттер, екеуің бір-бірінді сағынып қалғаныңдар ма? — дедім әзіл-шынын араластырып, — Көптен кездеспеген достар едік, — деді. Дос болса — дос шығар. Алайда көліктен түсерде бірінің қолынан бірі ұстап түсіп жатқаны әлгі достыққа сенімдімі жоғалтты. Құдай-ау, қандай қазақтар пайда бола бастады?...

МИ АШЫТҚАН МЫҢ ТЕҢГЕ

Көлігімнің терезесін жөндемеіні деп басыма бөле сатып алғандай болдым. Уақытқа қарамай, өзінен-өзі шырылдап қоя береді. Содан жексенбі күні, тіпті мазамды алды. Ұйқымды қашырған проблемадан

тұр. Токтадым. «Екінші вокзал жакка ала кетінізші?» деді. Артқы орындыққа жайғасып, үнсіз отырған. «Мама, жыламашы?» деді баласының иегі кемсендеп. Айнадан қарасам, әлгі келіншек көз жасын төгіп отыр. Не болғанын сұрадым. «Күйеуім ұрлы» деді ол. «Неге?» дедім сөзге тартып. Өңгімелесе келсем, ұрыс-керіске мына әзіл себепші болыпты.

Көрші үш келіншек әңгіме айтып отырады. «Менің күйеуімнің аяғы үнемі мұздай боп тұрады, — депті біреуі. Екінші келіншек те қарап отырмай: — Иә, менің күйеуімнің аяғы да сондай, — деген екен. Үшінші келіншек үндемей отырса, екеуі: — Сен неге үндемейсің? — деп сұрапты. — Мен күйеуімнің аяғын ұстап көрмеппін, — депті. — Сен аяғын ұстап көр, сосын бізге айтарсың», — деп, үшеуі тарқап кетті. Арada екі-үш күн өткенде үш келіншек тағы кездесіп қалыпты. Сөйтсе, үшінші келіншектің бет-аузы көкала. «Әй, түріне не болған?» — десе, анау: «Өткенде күйеуімнің аяғын ұстап көрсем, жылы екен. «Серіктікі мұздай, Беріктікі мұздай, сенікі неге жылы?» деп ем, бөлеге қалдым», — деген екен... Әлгі келіншек осы әзілді күйеуінің жүрегіне жеткізе айтқан-ау. Әзілді түсінбейтін дүрей күйеуі бас салып сабапты.

ҚАРА БАЛАНЫҢ ҚАЙҒЫСЫ

Орта бойлы қара баламен тез тіл табыстым. Ол негізі Қытайдан келіпті. Бір университеттің шығыстану бөлімінде оқып жатыр екен. Қазақ, қытай және ұйғыр тілін өте жақсы біледі. Енді түрік тілін үйрене бастапты. Оның зеректігі шын мәнінде риза боларлықтай. Бірақ... — Атажұртыма әлі үйренісе алмай жатырмын, — деді ол сөз арасында. — Мұнда орыс тілінде өмір сүре алмайды екенсін. Енді оны да менгеріп жатырмын. Қытайда да қытай тілінсіз өмір жоқ. Сондықтан үйрендік. Ал мұнда мемлекеттік тіл қазақ тілі бола тұра, барлық жерде орысша сөйлейтіні түсініксіз. Менімен бірге оқитын жастар да үнемі орысша сөйлеседі. Соған жаным ауырады. — Ә, бауырым, туған тілін дәріптейтін ұрпақ енді көбейіп келе жатыр. Саспа, уақыты келгенде тіліміз де орнына келер. Бұдан басқа не айтуға болады? Сырттан келген қара баланың қайғысына қайғы жамағым келмеді. «Бауырым, бәрі жақсы

ЖОЛДА КЕЛЕ ЖАТЫРМЫЗ...

«қартайып» қалғанымды байқағандай болдым. Ұмытшақтық та ұрымтал жау. Көліктегі кісіні ұмытып кету — сұмдық қой. Қайта жаман сөз немесе өте жақсы сөз айтып, тағы бірдеңе бүлдірсем, не болар еді? Содан бері қыз-келіншекке тоқтасам, тек алдыңғы орындыққа отырғызатын болдым. Арada бір ай өткенде сол қыз тағы жолаушым болды. «Ағай, сіз көлікті жақсы жүргізеді екенсіз. Есіңізде ме? Өткенде ұйықтап қалғаным...», — деді. — Енді ұйықтама, ұйықтасан, үйге апарып орамал сала саламын. Басым бос, — дөрекі әзілімнен денем дір етті. — Маған бәрібір, — деді қыз. — Ажырасқан келіншекпін. Тұрмысқа шығу керек болып жүр! Ауыздан апатқа ұшырадым.

ЖІГІТТЕР ДЕ ЖЫЛАЙДЫ...

Жолда көлікке отырған жігіт ой құшағында еніп кетіпті. Енді бір қарасам, көзін қайта-қайта сүрткіштеп отыр. Кенет ауыр күрсінді. — Бауырым, жылап отырған жоқсың ба? — Жәй... әр нәрсе ойға оралып... — Иә, бауырым, оралатын нәрсе көп... — Сіздің әйеліңіз бар ма? — Жок! Не болды? — Қандай бақытты жансыз! — Керісінше ол бақытсыздық емес пе? Отбасының түгел болмауы, бастың құралмауы — бақытсыздық! — Бәрі де айтуға оңай, аға. Менің әйелім бар. Отау құрғанымызға 15 жылдай болды. Бірақ соңғы екі жылда шаңырағым шайқала бастады. Кінә менен емес, әйелім бұзылып жүр. Балаларды аяп кетемін. Ол құрсағынан шыққан соларды да ойламайды ғой... — Бұл енді нағыз ақымақ әйелдің тірлігі болған екен... — Бұл ақымақтықтан да асып түседі. Бір жігітпен жүретін көрінеді. Жұмысындағы бір әйелден естідім... Менімен жасты. Оның отбасы бар. Таксист көрінеді. Жұмысына апарып, қайта алып келіп жүргеніне әйелім мәз секілді. Бөрінен де осындай опасыз

болады. Бақытты күндер алда», — дедім көнілім аулап. Бәрі жақсы боларына сенейік. Әркімнің жүрегінде сенім болмаса, онда сенімді ешкім әкеп бермейді. Бәрі өзімізге байланысты.

ҚЫРЫҚ БЕС МИНУТТЫҢ ҚЫЗЫҒЫ

Алматының кептелісінде тұрып не байқауға болады. Жұрт түгел ұялы телефонды шұқылаумен әлек болып жатады. Әсіресе ерлер рульде отырғанын да ұмытып кетеді. Ал қыздар алдыңғы айнаға жабысып алып, боянудан қолы босамайды. Өзім танертенгісін 45 минут боянған қызды көрдім. Алматының кептелісінде артқы орындықта отырып, көлік ішін неше түрлі иіспен ұстап кетті. Түсіп бара жатып: «Жұмысқа тез келіп қойдық қой. Боянып үлгерсе алмадым», — деді.

Өкінішке қарай, қара қыздың боянбағаны мен боянған кезінен айырмашылық көре алмадым. Бұл көзімнің құрығаны ма, әлде өзімнің құрығаным ба?

ҰЯТ БОЛДЫ!

Жасыратыны жоқ, кейде адамдар көлік ішінде заттарын ұмыт қалдырып жатады. Өз басым екі кісінің қымбат ұялы телефонын қайтарып бердім. Ал бір жолы бір қыздың... Жолда үш жас балаға тоқтай қалдым. Бір жерге асығып барады екен. Артқы орындыққа отырған олардың бір шетке қарай ығысып, қысылып-қымтырылып отырғанын байқап қалдым. «Кенірек, еркін отырмайсыңдар ма?», — дедім. «Рахмет» деп орындарынан тапжылмады. Сол жакка қайта-қайта қарағыштап, жиі-жиі күледі. «Не болды?», — дедім. — Аға, біреу ішкімің тастап кетіпті, — деді ересектеу бала. — Еркектікі ме? — Әйелдікі! — Жана ма? — Ескі! Балалардан ұялғаным-ай. Біреу ұмытып кеткен болар десем де, олардың сене қоюы қиын ғой. Ақыры балаларды дйттеген жеріне түсіріп, артқы орындыққа дұрыстап қарадым. Жасыратыны жоқ, киілген ішкіім екені көрініп тұр. Қып-қызыл. Көздің жауын алады. Кеше түнделетіп жұмыстан шыққанда жолда мінген үш қыз көз алдыма келді. Солардың ұмыт қалдырған «дүние» екені анық. Әдейі емес, байқаусызда түсіп қалған шығар. Бірақ «жүрек толқып» киімді ақ қағазбен әрен ұстадым. Қоқыс жәшігіне салып жатып, қағынған қыздар көз арбайтын киімді өлсе де іздейтіндігіне кәміл сендім.

Жолаушылармен жүздескен Жолдасбек ДУАНАБАЙ

ЖОАСАНАР

МОНБЛАН
МАҢҒАЗ

Сай-саланы қуалай орналасқан Флумет Альпі тауының бесігі іспеттес. Француздар ауылды village дейді. Өзі де, жұрты да шағын. Жан саны 900-дей. Тұрғылықты халықты айтып отырмыз. Бұған қарап қорашынбаныз. Флумет тұрған Даймонд Еспейске келгеніңіз — ғаламдық тау шаңғысы жүйесінің құшағына енгеніңіз. Бұл әсірелеу емес. Аптаның аяғында бұл жакка ағылған адамда есеп жоқ. Мұны Женева әуежайында өз көзімізбен көрдік. Теміржол бекеті де осында. Сәуір айы такаса да, сырғанап қалғысы келгендер Швейцария мен Франциядағы шаңғы орталықтарына жетуге асығуда. Әлгілер секілді, біздің де беталысымыз сол Альпінің етегі. Дәлірек айтсақ, қашанда маңғаз Мон Блан (*Mont Blanc*) тауының маңы. Халықаралық шаңғышы-журналистер ұйымының (SCIJ) 66-шы басқосуына қатысып, әріптестерімізбен сайысқа түсеміз.

Келе-келе ол бірнеше саланы қатар алып жүретін қуатты индустрияға айналатынын дәлелдеді. Экономика тілімен айтқанда, тау кластері дамылды. Спорт киімі, шаңғы мен сноуборд өндірісі, көлік логистикасы, сауда-саттық, қонақ үй бизнесі, техникалық қызмет тағысын тағылар...

Көрші шатқалға аспалы жол тарту арқылы шаңғы жолы ұзара түсті. Осы ғасырдың басында Даймонд Еспейс ғаламат жобаны қолға алды.

Аспалы жол арқылы Флуметті Праз-сюр-Арли, Мегеве, Нотр-Дам-де-Белекомбе және Хаутелиус сияқты тау шаңғысы курорттарымен жалғады. Енді бір ски-пасспен 192 шақырымға созылатын жолда сырғанауға болады. Осы тақырыпқа арналған бұған дейінгі

ретрак жүргізушісі (кәдімгі тракторшы) айына 5 мың еуро табады дегенге сенер-сенбесімізді білмедік. Бірақ бір күндік ски-пасстың бағасы 35 еуро, ал сырғанақ тебушілердің қаржыны миллиондап әкелетінін ескерсек, амалсыз илануға тура келеді. Аумақтағы дүкендер, дәмханалар, спорт жабдығын жалға беретін орындардың мұрты майланып тұр. Шағын және орта бизнестің қаладан жырақтағы жұрттың әлеуметтік әлеуетін жақсарту алатынын осыдан-ақ көруге болады.

JAS QAZAQ – TOP 5-TE

SCIJ Meeting — әлем журналистерінің мәртебелі басқосуы. Арадағы біраз

Падизат тартуы

немесе тағы да
тау кластері
жөнінде

Биыл жарыстың мәртебесі өзгеріпті. Ендігі жерде дода шаңғышы журналистер арасындағы әлем чемпионаты деп аталады. Бірақ ережесі бұрынғыдай. Гигант-слалом және кросс-кантри. Мұның алғашқысы шаңғымен таудан құлділау, екіншісі - 4 шақырымды классикалық әдіспен жүгіріп өту. SCIJ Meeting бельгиялық әріптестеріміз тарапынан

Ресейлік
Николай
Попов,
79 жаста

Жапоннан
табарік

Андрей
Кукушкин

үзілістен кейін жапон әріптестеріміз ұйымға қайта қосылды. Мұнда 30-дан астам елден келген БАҚ өкілдері шаңғы сайысына қатысып қана қоймай, көпшілікті толғандырған мәселелер төңірегінде пікір алмасалды. Бұл жолы fake news пен оған қарсы амал-fakt checking қызу талқыға түсті. Одан түйгеніміз — медиа кеңістігін жайлаған бұл дертті ауыздықтау үшін бірлескен іс-қимыл қажет. Шаңғы сайысы әдеттегідей қызықты өтті. Қазақстан журналистерінің командасы гигант-слаломда шеберлігі шыңдалғанын дәлелдеп, тәуір өнер көрсетті. Ал кросс-кантриден кейін Бельгия шаңғышы-журналистер клубының президенті, Еуропадағы танымал каламгер Бруно Шмитз биылғы бәсекең тартысқа толы болғанын айтып, ұйымдастырушылар атынаң Jas qazaq газетінің өкілін 5-орын алуымен құттықтады. Бұл әзірге біздің команданың ең үздік нәтижесі болып тұр.

Срайыл
СМАЙЫЛ,
Алматы — Флумет
(Франция)

ұйымдастырылды. Француз жерінде Бельгияның бір компаниясына тиесілі қонақ үй бар екен. Шетелдік туристердің біраз бөлігі де осы елден келгендер.

Флуметтің іргесі сонау XII ғасырда әскери бекініс ретінде қаланған. Тоғыз жолдың торабында тұрғандықтан шығар. Тұрғындардың бұрын немен айналысқаны бізге беймәлім. Әйтеуір, жұмыссыз жастардың қалаға кеткені, қалғандардың тіршілік қамытын әзер сүйрегені белгілі. Кәрі құрлықтағылар табиғаттың тамаша тартуы - қысқы туризмнің қасиетін білгенге дейін осылай болған. Бастапқыда біздің Шымбұлақтағы сияқты сырғанайтын аумақты бір шатқалда жасайды. Жан-жақтан келушілер көбейіп, қып-қызыл пайда көзіне айналады. Пәлендей шығыны да жоқ.

жазбаларымызда келушілердің шаңғы жолы 20 шақырымнан әзер асатын Шымбұлаққа сыймай жатқанын айтқанбыз. Өкінішке қарай, (оны басқаша атау мүмкін емес) әзірге Көкжайлаудың келешегін көмескі қылуға тырысатын экологсымақтардың дегені болып тұр. Көкжайлауды салып, оны Шымбұлақ, Ойқарағай және Акбұлаққа жалғап жатса, елімізде қысқы туризмге қоға, әлгі тау кластері де дамитын еді.

Кластер демекші, аспалы жол кейбір елді мекендердің (коммуна) үстінен өтеді. Француз журналистерінің айтуынша, кейбір курорттар сол коммунаның меншігі. Ал сырттан келген компанияға тиесілі болса, онда жергілікті тұрғындарға ақы төлейді. Шаңғы жолдары үшін де талап сондай. Тау беткейі толған шале (ағаш үй). Жайлы тұрмысқа қажетті жарық, су, газ дейсін бе, бәрі бар. Қожайындары қысы-жазы қалалықтарға жалға беріп, қосымша табыс табады. Түнде сырғанайтын жолды тегістейтін

Бас редактор — директор Срайыл СМАЙЫЛ

Редакция алқасы:

Жолдасбек ДУАНАБАЙ Бас редактордың орынбасары

Жарас КЕМЕЛЖАН жауапты хатшы

Ғалия ҚАЛИЕВА компьютер орталығының жетекшісі

Тілшілер мен қызметкерлер:

Макпал НОҒАЙБАЕВА — арнаулы тілші

Әбдіманап КЕНЕС — жастар және ғылым

Кәмшат ТӨЛЕШОВА — теріміш

Айдос ҚҰСАЙЫНҰЛЫ — web-sait

Аймақтағы меншікті тілшілер:

Нұрлаулет ТАЛҒАТҰЛЫ — Астана қаласы (8 775 501 33 38)

Байкен КӨБЕЕВ — Ақмола және Солтүстік Қазақстан облыстары (8 778 910 45 34)

Қажет АНДАС — Алматы облысы (8 747 706 13 82)

Баян ЖАНҰЗАКОВА — Атырау облысы (8 702 426 69 05)

Айхан БАШТАШ — Осло, Норвегия mahmutba@online.no

Ұлдай САРИЕВА — Батыс Қазақстан облысы (8 705 150 48 30)

Кезекші редактор
Макпал НОҒАЙБАЕВА

Шығарушы:

«Аманат Медиа» ЖШС

Директордың
орынбасары
Мейрамбек
ҚҰЛМҰХАМЕДОВ

Бас есепші
Расима
ӘКІМБЕКОВА

Редакцияның мекенжайы:

050012, Алматы қаласы, Мәуленов, 85 үй, №61 кеңсе, 3-қабат
(Бөгенбай батыр көшесінің қиылысы)
Телефондар: 8(727) 272-43-39; 272-43-25
Бухгалтерия: тел.факс: 8(727) 272-46-22 (жарнама бөлімі)

Газет «Дәуір» ЖШС РПИК
(Алматы қаласы, Қалдаяқов көшесі, 17-үй)
тел: (727) 273-12-04, 273-12-54
Тапсырыс — №2161;
Бағасы келісім бойынша

Апталық таралымы — 8 000 дана

Газет Қазақстанның барлық аймақтарында таралады, сондай-ақ «Air Astana», «Turkish Airlines», «QazaqAir» әуежолдарының ұшақтарында бар.

Газет 2004 жылы 14 желтоқсанда тіркелген.

2018 жылдың 14 ақпанында ҚР Ақпарат және коммуникациялар министрлігі Ақпарат комитетінде қайта есепке тұрып, №16904-Г куәлігін алды.

Мақала авторының пікірі редакция қозғарасын білдірмейді.

Жарнама мәтініне тапсырыс беруші жауапты.

Газетте жарияланған материалдар мен суреттерді сілтемесіз көшіріп басуға болмайды.